

Scientific Journal

VIRTUS

#32, March, 2019
published since 2014

2019

ISSN 2410-4388 (Print)
ISSN 2415-3133 (Online)

Scientific Journal *Virtus*
Issue # 32, March, 2019
Published since 2014

Recommended for publication by the Academic Council of Luhansk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education (the proceedings No.2 April 23, 2019)

Founder: Scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).

Publisher: Center of Modern Pedagogy "Learning Without Borders" (Canada).

Partners:

- + Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University (Ukraine);
- + Lugansk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education (Ukraine);
- + Zhytomyr Ivan Franko State University (Ukraine);
- + SE «Lugansk State Medical University» (Ukraine);
- + Consortium for Enhancement of Ukrainian Management Education (Ukraine);
- + Pomeranian Academy in Slupsk (Poland);
- + Baku Islamic University (Azerbaijan);
- + University of the town of Nish (Serbia);
- + Zielonogorski University (Poland);
- + Center of Modern Pedagogy "Learning Without Borders" (Canada).

Virtus: Scientific Journal / Editor-in-Chief M.A. Zhurba - March # 32, 2019. - 281 p.

Editor-in-Chief:

Zhurba M.A., Ph.D., professor, Head of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).

Deputy Editor-in-Chief:

Kuzmichenko I.O., Ph.D., associate professor, Head of the Department of Humanities of SE «Lugansk State Medical University» (Ukraine);

Talishinski E.B., Ph.D., associate professor, Head of the Department of Public Disciplines of the Baku Islamic University (Azerbaijan);

Starichenko E.V., Head of Analytical Department of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).

Mainhandling Editor:

Kravchenko Yu.V., Manager on international cooperation of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).

Journal Indexing:

✓ **Google Scholar** is a freely accessible web search engine that indexes the full text or metadata of scholarly literature across an array of publishing formats and disciplines. The Google Scholar index includes most peer-reviewed online academic journals and books, conference papers, theses and dissertations, preprints, abstracts, technical reports, and other scholarly literature, including court opinions and patents. Google Scholar's database contains roughly 389 million documents including articles, citations and patents making it the world's largest academic search engine.

✓ **Scientific Indexing Services (SIS) (USA)** is academic database which provides evaluation of prestigiousness of journals. The evaluation is carried out by considering the factors like paper originality, citation, editorial quality, and regularity & international presence.

✓ **Citefactor (USA)** is a service that provides access to quality controlled Open Access Journals. The Directory indexing of journal aims to be comprehensive and cover all open access scientific and scholarly journals that use an appropriate quality control system, and it will not be limited to particular languages or subject areas.

✓ **ResearchBib** is open access with high standard indexing database for researchers and publishers. Research Bible may freely index journals, research papers, call for papers, research position.

✓ **Scientific Journal Impact Factor (SJIFactor)** is an international, recognized platform for promoting scientific achievements, as well as supporting publishers and scientific communities interested in state-of-the art research activities in innovation and applied science areas.

✓ **Directory of Research Journal Indexing (DRJI)** is to increase the visibility and ease of use of open access scientific and scholarly journals thereby promoting their increased usage and impact. DRJI supply champion has access to global-renowned content in all discipline areas including magazine and journal articles. DRJI advocate, educate, and provide the central resource for indexing.

✓ **International Innovative Journal Impact Factor (IIJIF)** – academic database was organized with the aim of creating an open platform for scientific research around the world. IIJIF provides the necessary communication of scholars, editors, publishers and conference organizers, through its exclusive services: provides indexing of scientific journals (calculates the impact factor), forms a list of national/international conferences and journals.

**Certificate of Mass Media Registration:
KB № 21060-10860P from 24.11.2014 p.**

Journal Editorial Staff Contact Information.
e-mail: virtustoday@gmail.com

website: <http://virtus.conference-ukraine.com.ua>

© Authors of the Articles, 2019.

© Scientific Journal «Virtus», 2019.

УДК 37.011:919(045)

Розман І.І.,

к.пед.н., доцент, Мукачівський державний університет, rozmanii@ukr.net

Україна, м. Мукачево

НАУКОВО-ПІЗНАВАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ БІОГРАФІЧНОГО МЕТОДУ

У статті розкрито пріоритети застосування біографічного методу у науковій галузі педагогіки. Розглянуто блок проблем застосування вказаного методу у педагогічній біографістиці, яка стосується використання корпусу джерел: зокрема особистого походження, дослідницькій роботі вчених, архівними матеріалами в історичній науці, з праксіметрією, аналізом продуктів діяльності у психології.

Ключові слова: біографістика, дослідження біографій персоналії, застосування біографічного методу.

Постановка проблеми. З'ясування детермінант етапів життєвого шляху педагогічних персоналії, що зумовили характер і спрямованість, здобутки і помилки професійної, громадсько-культурної активності персоналії.

Мета роботи визначити ступінь науково-пізнавальної можливості біографічного методу.

Виклад основного матеріалу. Біографічний метод ще не утвердився й не одержав свого самостійного статусу в сучасній українській педагогічній науці, однак інтерес до нього, зростає завдяки розвитку досліджень про педагогічні персоналії, підготовкою біографічних і біобіографічних видань тощо. Метою застосування біографічного методу в історико-педагогічних студіях має стати відтворення унікальної цілісності особистості, з'ясування детермінант і етапів її життєвого шляху, що умовили характер і спрямованість, здобутки і помилки її творчої, професійної, громадсько-культурної активності.

Важливо враховувати пріоритети застосування біографічного методу у кожній науковій галузі. Зокрема, у психології він націлений на з'ясування внутрішніх психічних станів особистості; історична наука використовує цей інструмент для максимально об'єктивної реконструкції життєвого шляху і суспільної діяльності визначного діяча; соціологія – для соціальної типології реакцій особи як учасника соціального процесу.

Актуальним залишається висловлений майже півстоліття тому французьким філософом і письменником Ж.-П. Сартром сумнів: «У дійсності суб'єктивне життя, пережите, не може бути предметом пізнання, воно принципово не піддається пізнанню», адже «горе, сум, потреби, співчуття, людські турботи не охоплюються пізнанням реальності», тож ця сфера не може охоплюватися людською думкою [3, с.104-113]. Такий скептицизм певною мірою справедливий та вказує на обмеженість науково-пізнавальних можливостей біографічного методу, але не знімає питання про прагнення і право біографа на пізнання досліджуваної персоналії в усій її повноті і цілісності.

Біографічний метод не можна розглядати лише як «рід монографічного дослідження особистості» [4, с.34], адже історико-педагогічна наука має чималий досвід у вивченні колективної біографії (просопографія). Тож у цьому випадку він орієнтований на встановлення групових закономірностей розвитку людського життя.

Важливий блок проблем застосування біографічного методу у педагогічній біографістиці стосується використання корпусу джерел, зокрема особистого походження, у дослідницькій роботі тож зараз лише відзначимо, що

цей компонент є всеохоплюючим чинником і засобом її організації й проведення, який тісно взаємопов'язаний зі всіма іншими аспектами вивчення педагогічної персоналії. У такому контексті доречно згадати про підходи, згідно з якими біографічний метод часто співвідносять (отожнюють) із методом особистих документів у соціології, із архівним методом в історичній науці, із праксіметрією, аналізом продуктів діяльності, у психології.

Біографічний метод (підхід) в історико-педагогічній науці розглядаємо як сукупність способів і засобів організації і проведення дослідження про життєдіяльність особи на основі нагромадження, аналізу, інтерпретації всіх можливих і доступних джерел інформації.

Об'єктом дослідження біографічного методу є життєвий шлях персоналії, представлений у вигляді хронологічної послідовності фактів особистої біографії, що включає етапи психофізіологічного, світоглядного, духовного формування та зміст, здобутки професійної і творчої діяльності. Предметом дослідження біографічного методу є чинники, закономірності, механізми, що визначають і регулюють життєдіяльність особи, як самодостатній і конечний процес.

Така постановка проблеми обумовлює необхідність конститування біографічного методу як окремого науково-теоретичного інструменту історико-педагогічної науки, спроможного забезпечувати одержання об'єктивних результатів дослідження. Це актуалізує необхідність розробки аналітичних технік і процедур, які дозволять реконструювати на основі окремих об'єктивних фактів цілісний образ педагогічної персоналії та його окремі утворення у вигляді особистісних і професійних якостей, освітніх, творчих, інших життєвих здобутків.

На відміну від психології і соціології, де біографічний метод виконує емпіричні функції, тобто передбачає процедури зі збору первинної інформації безпосередньо від об'єкта дослідження, його оточення, в історії педагогіки як і в історичній науці, літературознавстві, використовується вторинні інформативні матеріали, взяті з інших різновидових джерельних комплексів – від офіційних нормативно-правових актів, неопублікованих матеріалів архів, періодичної преси до артефактів особистого походження тощо. Тому в педагогічній біографістиці він виступає як організаційний метод, що визначає, проектує порядок планування, організації і проведення дослідження.

Таким чином біографічний метод стає стрижневим, координуючим стосовно інших загальних і спеціальних

методів, прийомів, процедур, які використовуються для розв'язання конкретних завдань науково-біографічного дослідження.

Поряд з такою інтегративною функцією, біографічний підхід в історико-педагогічному дослідженні розглядаємо у «традиційному» значенні – як ідеографічний, тобто, такий, що зосереджується на виявленні закономірностей певного конкретного життя, яке не можна екстраполювати на життя іншої людини, а лише порівнювати їхні окремі елементи.

Використання біографічного методу у психології Б. Ананьєв прив'язував до генетичних підходів розвитку особи, які відповідають його двом основним формам: онтогенез – її еволюція як психофізіологічного організму та «життєвий шлях» – як її історія у суспільстві у всій повноті проявів [1, с.265].

Так само й історико-педагогічна наука не повинна звукувати методологічно-пізнавальний потенціал біографічного методу. Біограф, що вивчає педагогічну персоналію не може редукувати її життєдіяльність до особистісно-феноменологічного аспекту, який переважно рефлексується як «супідрядний», «причинковий», тобто, такий що детермінує «головний» діяльнісно-творчий аспект життя, який вливається у річище історико-педагогічної думки і часто/переважно становить основний сенс історико-педагогічного дослідження.

В такому контексті так само цікавим є обґрунтований Б. Ананьєвим концепт генетичної персоналістики як теорії і методу біографічного дослідження життєвого шляху людини, основних подій, конфліктів, продуктів і цінностей, що розгортаються і формуються впродовж її життя за певних суспільно-історичних умов. Тому вивчення особи як історичного феномену, за словами вченого, неминує рефлексує не лише процес її виховання і становлення за певних соціальних умов, а й епоху, країну, суспільний лад, сучасників, соратників, співробітників або, навпаки, ворогів, – загалом співучасників, справ, часу, подій, в які була втягнута особа.

Отже, біографічне дослідження особистості, її життєвого шляху і творчості є рід історичного дослідження у будь-якій галузі знань – мистецтвознавстві, історії науки і техніки, психології і т. ін. [2, с.277].

Педагогічна біографістика як, зокрема, свідчить і наш історіографічний аналіз її розвитку у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст., орієнтована передусім на вивчення творчої індивідуальності вченого, його особистісних знань. Акцентується увага на різних формах її прояву: становлення світогляду, обумовленість вибору дослідницьких проблем (національні потреби, освітні й наукові виклики, особисті уподобання тощо), стилі і формах репродукції результатів творчої, професійної, науково-організаційної праці тощо. З цих й інших елементів складається цілісність особистості вченого-педагога, що проявляється у нерозривному взаємозв'язку його особистої долі та наукової творчості.

У застосуванні біографічного методу до вивчення наукових біографій учених різних галузей знань умовно визначаємо три «методологічні традиції»: «радянську» і «західну» та «пострадянську», що еволюціонує на перетині двох перших. «Радянська традиція» цікава тим, що біографічний метод, який активно розроблявся у 1970 –

1980-х рр. був орієнтований саме на вивчення наукової творчості вчених.

Вагомий внесок у цю справу зробив відомий психолог, історик українського походження М. Ярошевський. У праці «Психологія творчості і творчість у психології» [5, с.14-17], він обґрунтував ідею, згідно з якою «термін «творчість» вказує і на діяльність особистості, і на створені нею цінності, які з фактів її персональної долі стають фактами культури» [5, с.14]. Виходячи з тези, що продукт творчості – це «текст», який може бути осмислений лише за умов виходу за його межі у «позатекстове» життя автора, вчений ставить питання: «яким же чином це життя перетворюється у предмет наукового дослідження?» [5, с.18]. Шукаючи відповіді на нього, М. Ярошевський аналізує зарубіжні та вітчизняні психологічні теорії і досвід написання біографій відомих діячів. На цій основі розробляються контури « нової моделі » наукового дослідження, яка поєднує «детермінанти» і «індетермінанти» цього процесу, категорійний апарат, методика дослідницької роботи, технологію опрацювання джерел та комплекс методичних порад, що розкриває суб'єктивні й об'єктивні чинники, які також слід враховувати при вивченні творчої біографії вченого. Ця модель, як доволі цілісна «технологія» вивчення творчості вченого, не втратила актуальності для вивчення сучасної педагогічної біографістики.

Висновок. Отже, як ефективний дослідницько-методичний інструментарій педагогічної біографістики, звертаємо увагу на поняття «текстуальність», «ідентичність», «втілення», «гра», які, розширюючи онтологічний горизонт біографічного знання, даючи важливі методологічні орієнтири.

Література

1. Ананьєв Б.Т. *Человек как предмет познания*. Питер; СПб., 2001. 288 с.
2. Валецький А.А. *Основания биографии* / А.А. Валецький. – К.: *Наук. Думка*, 1993. – 110 с.
3. Логинова Н.А. *Биографический метод в свете идей Б.Т. Ананьева* // *Вопросы психологии: издается с 1955 года* / ред. А.М. Матюшин, А.В. Брушлинский. 1986. № 5 сентябрь-октябрь 1986. С.104-113.
4. Менжулін В.І. *Біографічний підхід у західній історико-філософській традиції: віхи становлення: дис... д. філософ. наук*; 09.00.05. Київ, 2011. 34 с.
5. Ярошевський М.Т. *Психология творчества и творчество в психологии. Вопросы психологии* / М.Т. Ярошевський. – М.: *Вопросы психологии*, 1985. – № 6. С. 14–27.

References

1. Anan'ev B.T. *Chelovek kak predmet poznaniya*. Pyter; SPb., 2001. 288 s.
2. Valevskiy A.L. *Osnovaniya biografiy* / A.L. Valevskiy. – K.: *Nauk. Dumka*, 1993. – 110 s.
3. Logynova N.A. *Biograficheskiy metod v svete ydei B.T. Anan'eva* // *Voprosy psikhologii: yzdaetsia s 1955 hoda* / red. A.M. Matiushin, A.V. Brushlinskyi. 1986. № 5 sentiabr-oktiabr 1986. S. 104-113.
4. Menzhulin V.I. *Biografichnyi pidkhid u zakhidnii istoriko-filosofskii traditsii: vikhy stanovlennia: dys... d. filosof. nauk*; 09.00.05. Kyiv, 2011. 34 s.
5. Yaroshevskiy M.T. *Psykholohyia tvorchestva y tvorchestvo v psykholohyy. Voprosy psykholohyy* / M.T. Yaroshevskiy. – M.: *Voprosy psykholohyy*, 1985. – № 6. S. 14-27.

Rozman I.I.,

*Ph. D.(Pedagogy), Associate Professor Department of philological disciplines and social communications,
rozmanii@ukr.net*

Ukraine, Mukachevo

SCIENTIFIC-KNOWLEDGE POSSIBILITIES OF BIOGRAPHIC METHOD

The article describes the priorities of the use of the biographical method in the scientific field of pedagogy. The block of problems of application of the mentioned method in pedagogical biography is considered, which concerns the use of the body of sources: in particular, personal origin, research work of scientists, archival materials in historical science, with praximetry, analysis of products of activity in psychology.

Key words: *biography, research of personal biographies, application of biographical method.*

UDK 37.015.31

Savytska O.S.,*PhD architecture, associate professor of the Department of Urban Planning of the Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture, Institute of Architecture and Art, olgasavgrad@gmail.com***Lubymova E.D.,***Senior Lecturer of the Department of the drawing, painting and architectural graphics, of the Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture, Institute of Architecture and Art,**Ukraine, Odessa*

HISTORICAL FEATURES OF THE FORMATION OF METHODS OF TEACHING A PATTERN IN THE PREPARATION OF ARCHITECTS

The article analyzes historical development and the formation of methods of teaching the drawing and his role in the training of a modern architect. The relevance of the topic is determined by the need to enhance the artistic culture of students-architects and educate the creative professional personality of the future architect.

Key words: *drawing, history, teaching methods, architectural school.*

Formulation of the problem. Today it's hard to imagine a world without computer graphics. In any area of society, computer graphics finds its application. Architects use computers to design architectural objects. In this connection, the culture of architectural drawing and the individuality of the artistic language of the architect are of particular importance today.

Drawing is a basic professional skill from which to start training and which needs to be developed throughout your career. In modern architectural education, the culture of working with hands should not be missed. Before the designer starts working with the computer, he must understand the laws by which the composition is built, light falls, volume, relief, space is created. And there is no better way to know this than through drawing, for an architect [1].

The problem of the theoretical foundations and methods of teaching drawing involved many famous artists of the past and present. These are Leonardo da Vinci, A. Dürer, P.P. Chistyakov, V.A. Serov, I.Ye. Repin, I.E. Grabar, N.N. Rostovtsev, A.P. Sapozhnikov, A.A. Kokel, V.G. Krichevsky and others.

The purpose of the work. The study of the history of the formation of methods of teaching drawing in art schools, in order to use the main historical features for the preparation of a modern architect.

Research methods. Analysis of scientific papers on the history, theory and methodology of professional architectural and artistic education, statements of famous artists of the past and present.

The presentation of the main material. The human desire to convey the world around us by means of drawing originates in deep antiquity. Primitive people depicted objects of the real world. These are drawings of animals, people on the walls of caves, on the bones and tusks of the mammoth. Ancient people conveyed the form, the image of the depicted objects and animals. Primitive people drew with coal and pointed stone. The drawing of the Neolithic era wore a geometric, ornamental character. It was used by artisan artists to decorate craft objects. The artists observed the canonized drawing rules they taught their students.

In the epoch of ancient Egypt, special art schools were created, with a clear system of instruction, with a clear methodology for teaching the idea of drawing. The rules of

the fine arts of this period required a canonized interpretation of forms. Learning to draw was not based on the study of nature, but on memorizing the rules.

In the drawings of Egyptian artists there was no three-dimensionality, perspective and light and shadow. All images of Egyptian artists were linear. The Egyptians drew with charcoal, a brush, and also scratched them with metal sticks on clay boards, on stone and on the wall on damp plaster. On papyrus, the drawing was painted with the help of a brush and a reed pen. Pupils worked on clay boards. The artist – teacher used special methodical tables, where the process of building the image was clearly revealed [2,3].

In the visual art of the ancient world, new principles and methods of imaging, new teaching methods appeared. For the first time in the history of the development of educational drawing, Greek artists introduced light and shadow and gave samples of the perspective construction of an image on a plane, laying the foundation for realistic drawing from nature.

Greek artists borrowed a lot from the Egyptians in the field of drawing teaching methods. But the basis of the method of teaching – drawing from the Greeks was drawing – from nature. They encouraged young artists to carefully study life, find beauty in it, and claimed that the most beautiful thing in life was man. Pupils studied art on the basis of science. Drawn in Greece, as a rule, on wooden beech tablets and on papyrus. Greek artists used stylus, coal, slate, brush and earthen paints as drawing materials.

Antique culture has played a great role in the development of realistic art, in the formation and development of the academic system of teaching the subject.

In the era of Roman culture, the methods of teaching realistic drawing were further developed. The Romans were very fond of visual art. They especially appreciated the works of Greek artists. The Romans for the first time began to use sanguin as a drawing material. Training methods and the nature of the preparation of artists had their own difference from the Greek schools. When learning to draw, copying from samples, mechanical repetition of pictorial techniques prevailed [1,2].

In the era of the Middle Ages, the achievements of realistic art were forgotten. In the teaching methods of drawing art, mechanical copying of the samples prevailed. Production relations at this time contributed to the development of craft

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>